

۱۴۴۹۹۴
کتابخانه

حقوق بشر و فقر

نویسنده: علی اوسط جبری

عضو کانون وکلای دادگستری

مدرس دانشگاه

سرشناسه	:	اوسط اکبری، علی، ۱۳۴۰
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق بشر و فقر / نگارش علی اوسط اکبری
مشخصات نشر	:	تهران: مسیر دانشگاه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۷۵۰-۸۶-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه بصورت زیر نویس
موضوع	:	حقوق
موضوع	:	فقر - حقوق بین الملل
رده بندی کنگر	:	JC ۵۷۱ / الف ۷۷ ح ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	:	۳۴۱.۰۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۹۷۱

عنوان کتاب	:	حقوق بشر و فقر
نگارش	:	علی اکبری
ناشر	:	مسیر دانشگاه
نوبت و سال چاپ	:	چاپ اول ۱۳۹۵
تیراژ	:	۵۰۰
ناظر چاپ	:	حمیدرضا برزگر
قیمت	:	۱۵۰۰۰۰ ریال

تهران، خیابان انقلاب، خ ۱۲ فروردین، خ روانمهر شرقی پلاک ۸۹ واحد ۱

تلفن: ۶۶۹۷۴۳۱۶ - ۰۹۱۲۵۰۹۹۲۴۸

M.dpub@yahoo.com

www.mdnashr.ir

۱۱	مقدمه
۱۵	کلیات
۱۶	فقر یک واقعیت یا یک ویژگی
۲۱	بخش اول
۲۱	مفهوم و انواع فقر
۲۲	تعریف اقتصادی فقر:
۲۳	گفتار اول: مفهوم فقر و حقوق بشر
۲۶	شاخص های وضع فقر
۲۶	خط فقر: تعاریف و نواحی اندازه گیری
۲۷	چالش های جهانی
۳۱	شهرهای مردم قرن بیست و یکم: دیدگاهی منطقه ای درباره فقر شهری در آسیا
۳۲	چگونگی پیدایش و بقای فقر
۳۵	تکاپوی کم درآمدان یا فقرا
۳۶	زنان و مردان کارگر
۳۶	زنان سرپرست خانوار:
۳۷	کارگران مهاجر:
۳۷	کودکان:
۳۸	سالمندان:
۳۹	معلولان واز کارافتادگان:
۳۹	اقلیتهای قومی و کاستی:
۴۰	کم درآمدان شهری به مثابه احیا کنندگان شهر
۴۹	راهکارهایی برای کاهش فقر
۵۰	گفتار دوم: انواع فقر
۵۰	فقر مطلق و فقر نسبی
۵۰	فقر اولیه و فقر ثانویه
۵۱	فقر قابلیت
۵۴	قابلیت چیست؟

۵۸	رویکرد قابلیت و مسئله ی فقر
۵۹	درآمد - قابلیت
۶۴	معیار فقر و فقر قابلیت
۶۷	قابلیت ها و سیاست های معطوف به فقر
۷۰	سوء تغذیه و فقر قابلیت
۷۳	امنیت غذایی و فقر قابلیت
۷۷	فصل اول: بخش دوم
۷۷	تبیین مفهوم فقر: دیدگاه حقوق بشر، رویکرد حق محور به فقر
۷۸	گفتار اول: تمرکز از دیدگاه حقوق بشری
۸۰	عوامل موثر بر فقر
۸۰	اندازه وضعیت خانوار (SI)
۸۲	نسبت شهرنشینی (CC)
۸۳	فقر انسانی (HPI)
۸۴	سرمایه مادی (MC)
۸۵	بیکاری (U)
۸۵	تورم (P)
۸۶	رشد اقتصادی (Y)
۸۷	توزیع نابرابر (GINI)
۸۷	ساختار تولیدی (SME)
۸۸	پوشش نظام تأمین اجتماعی و حمایتی (INSU)
۸۸	گفتار دوم: مواجهه با فقر با رویکرد حقوق بشری
۸۹	زنان و فقر
۹۰	فقر، مسئله ای تهدید آمیز برای زنان جهان
۹۰	اصلاحات رفاهی، مغایر با "ارزش های خانواده"
۹۱	رفع فقر؛ هدف توسعه هزاره
۹۲	کمکهای انسان دوستانه در خصوص فقر ناشی از جنگ و بلایای طبیعی
۹۵	سیاست ها و برنامه های پیشنهادی

۹۹	فصل دوم:
۹۹	ارتباط متقابل فقر و حقوق بشر
۹۹	بخش اول
۹۹	فقر و اجرای حقوق بشر
۱۰۰	گفتار اول: فقر، زمینه ای برای نقض حقوق بشر
۱۰۰	فقر، نقض حقوق بشر نیست
۱۰۱	دیدگاه دوم:
۱۰۱	فقر، زمینه ای برای نقض حقوق بشر است
۱۰۲	دفاع از ایده نخست
۱۰۷	گفتار دوم:
۱۰۸	فقر چگونه می تواند به عنوان تهدیدی علیه امنیت بین المللی مطرح شود؟
۱۰۹	تهدید مستقیم
۱۱۰	تهدید غیرمستقیم
۱۱۱	تروریسم بین المللی
۱۱۲	جرایم سازمان یافته فراملی
۱۱۴	بیماریهای عفونی و مسری
۱۱۶	جنگ داخلی
۱۲۱	بخش دوم
۱۲۱	اقدامات سازمان های بین المللی
۱۲۱	در زمینه ی رفع فقر
۱۲۲	گفتار اول: اقدامات سازمانهای بین المللی
۱۳۰	اقدامات کمیسیون حقوق بشر
۱۳۳	اقدامات شورای حقوق بشر
۱۳۵	گفتار دوم: سایر نهادهای مرتبط با سازمان ملل
۱۳۵	بانک جهانی
۱۴۱	اقدامات صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف):
۱۴۲	رسالت اصلی یونیسف:

۱۴۴	اقدامات صندوق بین المللی پول
۱۴۵	کمیته ی کمک به توسعه ی همکاری:
۱۴۶	اقدامات و برنامه های کمیسیون توسعه ی پایدار:
۱۴۸	۱. زمین
۱۴۹	۲. کشاورزی
۱۴۹	۳. توسعه ی روستایی
۱۵۰	۴. بیابان زدایی
۱۵۰	۵. خشکسالی
۱۵۳	نتیجه گیری
۱۵۵	الف: منابع فارسی
۱۵۷	دوم) مقالات
۱۶۱	ب- منابع خارجی

فقر اغلب هم علت و هم معلول نقض حقوق بشر است و تمامی حقوق بشر از جمله حق بیان، رای دادن و نیز حق غذا، کار، مراقبت بهداشتی و مسکن برای فقرا از اهمیت برخوردار است زیرا تهیدستی و محرومیت باتبعیض، دسترسی نابرابر به منابع و فرصت ها و لکه های تنگ اجتماعی و فرهنگی در هم تنیده اند.

سده اعطای حقوق، مشارکت فقرا را در بازار کار و دسترسی داشتن به خدمات زیربنایی و منابع، سوارتاری سازی سازد. در بسیاری از جوامع، آنان از بهره مندی از حقوق خود در زمینه آموزش، سلامت و مسکن محروم هستند. تنها به این دلیل که آنان نمی توانند از عهده مخارج مربوطه برآیند این امر در جای خود مانع شرکت آنان در زندگی اجتماعی، و مؤثر بودنشان بر سیاست هایی که برایشان اثر گذار است می شود.

در مجموع، فقر تنها به معنای در آمد ناکافی و در اختیار نداشتن کالاهای مادی نیست، بلکه همچنین کمبود منابع، فرصت ها و امنیت است که شمول انی را تحت الشعاع قرار می دهد و آسیب پذیری فقرا را تشدید می کند. فقر همچنین در برابر قدرت است؛ چه کسی در زندگی اجتماعی و در خانواده از آن برخوردار است و چه کسی نیست. وارد شدن در تار و بود پیچیده ارتباطات قدرت در فضاهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کلیدی است برای درک و دست و پنجه نرم کردن مؤثرتر با الگوهای مستحکم تبعیض، نابرابری و محرومیت که افراد، جوامع و مردم را طی نسل ها به فقر محکوم کرده است. در عین حال، فقر اغلب به عنوان وضعیتی تأسف بار اما تصادفی یا به عنوان پیامد اجتناب ناپذیر تصمیمات و وقایعی است که در جایی دیگر اتفاق می افتد. نگرش جامع حقوق بشری نه تنها رویکردی، به

درک نادرست و اوهامی که فقرا را احاطه کرده دارد، بلکه همچنین با اهمیتی بیشتر کمک می کند تا راه هایی مستدام و معقول برای خروج از فقر یافته شود.

با در نظر داشتن تعهدات روشن دولت ها در صیانت از جمعیت خود علیه فقر، این رویکرد بر مسوولیت دولت در مسیر ایجاد محیطی که بهزیستی عمومی پدید آورد، تاکید می ورزد. همچنین فقرا را توانمند می سازد تا با شکل دهی به سیاست ها، برای تحقق بخشیدن حق بشناسان و جست وجوی چاره ای موثر هنگامی که سوءاستفاده ای به وقوع می پیوندد، کمک کنند.

بنیادهای حقوقی قوی برای اینگونه رویکرد وجود دارد. تمامی دولت ها حداقل یکی از معاهدات بین المللی هفت دانه اصلی، حقوق بشری را به تصویب رسانده اند و ۸۰ درصد به چهار معاهده یا بیشتر ملحق شده اند. فار از آن، جامعه جهانی به عضویت اهداف توسعه هزاره درآمده که آرمان های مستحکم برای تلاش های مشترک بین المللی به منظور مبارزه با فقر و نادیده انگاشته شدن در نظر گرفته است. در اجلاس جهانی ۲۰۰۵ این تعهدات تکرار شد.

صرف نظر از محدودیت های منابع، دولت ها می توانند به میدانی فوری برای مبارزه با فقر در پیش گیرند. برای مثال خاتمه دادن به تبعیض در بسیاری از موارد و انواع بر سر راه حضور در بازار کار را برمی دارد و به زنان و اقلیت ها امکان دسترسی به اشتغال را می دهد. مرگ کودکان می تواند به وسیله دخالت فناوری ابتدایی و کم هزینه و موثر کاهش یابد. دولت ها به سهم خود در مقام یاری دهنده باید به پیش آمده و کمک کنند.

در مقام مقایسه، بی تفاوتی و کم به حساب آوردن منافع ملی ممکن است مانع حقوق بشر و توسعه شود، درست به همان اندازه که تبعیض زیان وارد می سازد. سال گذشته پل

ولفویتر رئیس بانک جهانی به این اشاره کرد که «برای کشورهای ثروتمند از نظر اخلاقی قابل توجه نیست که ۲۸۰ میلیارد دلار یعنی نزدیک به تمامی تولید ناخالص داخلی آفریقا و چهار برابر تمامی کمک های خارجی را در حمایت از تولید کنندگان کشاورزی مصرف کنند.» کوفی عنان دبیر کل سازمان ملل متحد در یکی از آخرین سخنرانی های خود اظهار داشت که بذل توجه جهانی بر مبارزه علیه فقر را به عنوان یکی از عمده ترین دستاوردها در دوره دبیر کی خود می شمارد. ایشان بر آسیب پذیری حاد و تجاوزات بر شئون انسانی که با فقر همراه است تأکید ورزید. دبیر کل اساساً حقوق بشر، امنیت و توسعه را به عنوان عناصر جدایی ناپذیر جهان دانست که در آن تمامی مردم می توانند با آزادی بیشتر زندگی کنند. از آنجا که یک نفر از هر هفت نفر مردم جهان در گرسنگی به سر می برد، آن آزادی به پرداختن به فقر، به عنوان حاد ترین چالش های حقوق بشری زمان ما بستگی دارد. موضوع فقر از دیدگاه حقوق بشر را در این نوشتار در بخش مورد کنکاش قرار داده ام، بخش اول: کلیات و بخش دوم: ارتباط متقابل فقر و حقوق بشر می باشد.

بخش اول دارای دو فصل می باشد، فصل اول: مفهوم فقر و انواع فقر و فصل دوم: تبیین مفهوم فقر از دیدگاه حقوق بشر، رویکرد حق محوری فقر و بخش دوم نیز دارای دو فصل مجزای باشد. فصل اول: نقش فقر در اجرای حقوق بشر و فصل دوم: اقدامات سازمانهای بین المللی در زمینه رفع فقر، که در آنها از دیدگاه حقوق بشر مبحث فقر مورد بررسی قرار می گیرد و البته راه حل های مختلفی نیز برای محققان در جامعه بین المللی ارائه می گردد. که امید است برای سازمان های ذیربط مفید فایده باشد.^۱

فقر قوام بخش نفی حقوق بشر و حرمت انسانی است. بنابراین با رویکردی مبتنی بر حقوق

بشر، آزادی ها و استحقاق های اساسی مورد نیاز در یک سطح زندگی شایسته باید مورد حمایت قانونی قرار داشته باشد. چرا که ما موجوداتی هستیم که به لحاظ جسمانی نیاز به دسترسی به غذا و آب آشامیدنی سالم، پوشاک، سرپناه و مراقبتهای اساسی پزشکی داریم تا بتوانیم زنده بمانیم، فقط برای اینکه زنده بمانیم. افراد خیلی فقیر فاقد دسترسی امن به مقادیر کافی از این نیازهای اساسی هستند. این جمله اگر چه یک تعریف محدود، مطلق و تا حدودی مبهم از فقر شدید است اما برای منظور ما در این نوشتار کافی می باشد.

در این کتاب ما با این رویکرد به این موضوع در اسناد بین المللی حقوق بشر و مسئله فقر می پردازیم.